

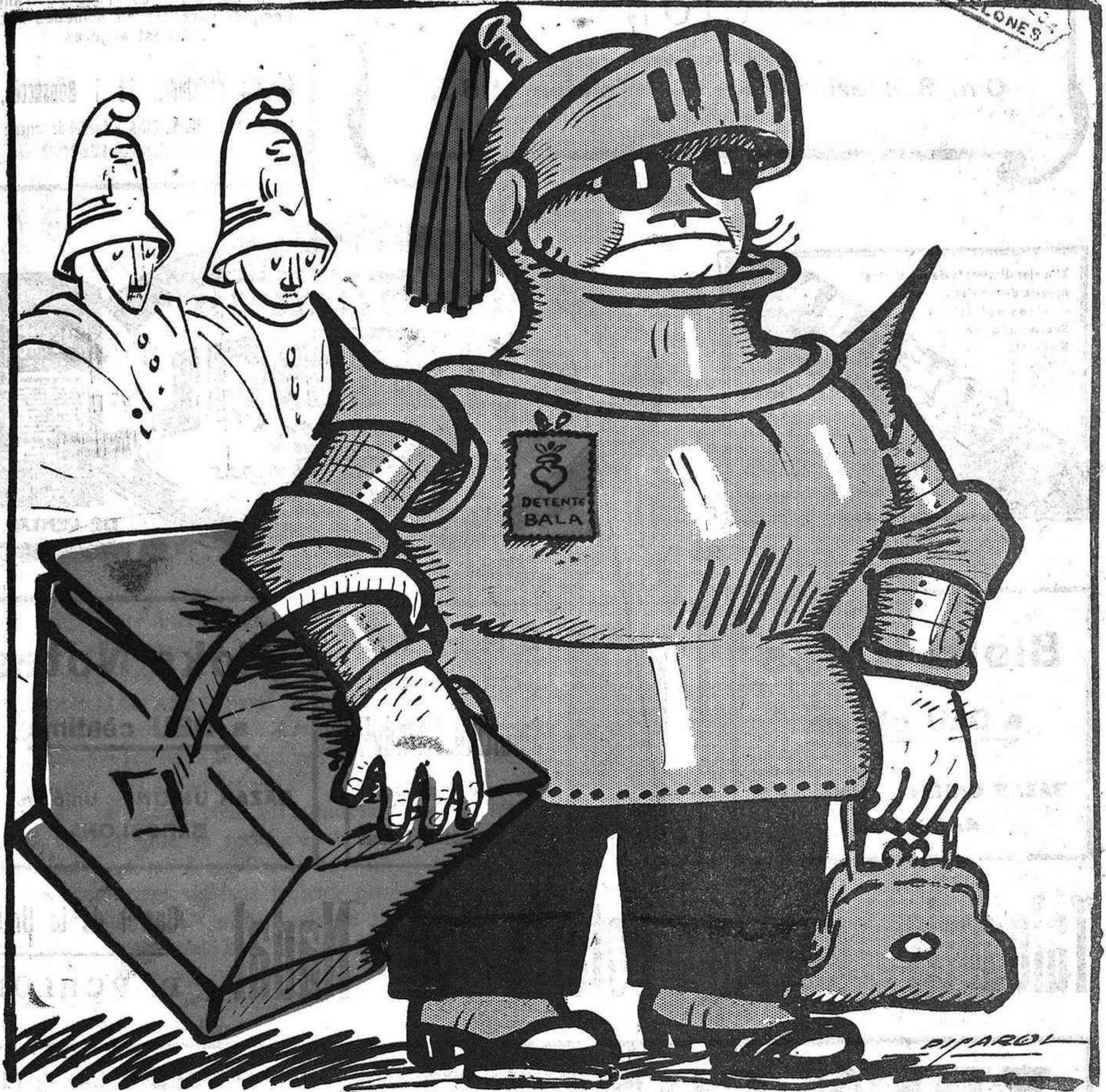
L'Esquella de la Torratxa

Any XLIII: Número 2178

15 cèntims = Atrassats 30%

Barcelona, 3 de Desembre de 1920

PERTENECEN AL FUNDICIONER
ATENEU DEL
BARCELONÉS

INDUMENTARIA MODERNISTA
INDUMENTARIA

—Aviat, per anar a la plaça,
m'hauré de posar coraça.

Aviat

Antoni López

IMPRESSOR

Impressions comercials de totes menes
Treballs de luxe i econòmics
EDICIONS

Olm, 8, interior

Teléfono 4115 A

Soler i Torra Germans

BANQUERS

VALORS - GIROS

CANVI - CUPONS

BANCA

Compra venda de valors - Negociació de cupons - Ordres de borsa - Canvi de monedes - Giros sobre l'estranger Comptes corrents en monedes nacional i estrangeres

Rambla d'Estudis, 13 i Bonsucès, 1

Telèfons 25-A., 316-A., 611-A. - Apartat de correus: 535

Direcció telegràfica: SOLENTORRA

El mejor disolvente de los uratos
Abejela de las vías urinarias
Oálcos nefríticos
Reuma articular
Nefritis
Tifus
Gota

UROMETINA
L'AMBIOTTE HERMANOS
Urotropina - Hexametileno tetramina - Formina

PÍDASE folleto explicativo. Muestras a los señores médicos
Agte gen.: S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

PARA ENFERMEDADES DEL
ESTÓMAGO & INTESTINOS

GASTROL
MIRET

PROBARLO ES CURARSE

MARCEL MIRET - Farmacéutico
Diputación, 205-BARCELONA

DE VENTA EN TODAS PARTES

Bloks Notes

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN Unió, n.º 3
BARCELONA

SARNA

CURA RÁPIDA

Sarnicida Parade!!

Frasco 4 pesetas

Asalto, 28, farmacia - Barcelona

Bloks Notes

a DEU cèntims

BAZAR UNIÓN Unió, n.º 3
BARCELONA

Talonaris de la Loteria de Nadal

Carrer de la Unió, 3

BARCELONA

EDEN CONCERT

MUSIC-HALL DE PRIMER ORDRE - Tots els dies grans espectacles a les 3 1/2 tarda i a les 9 1/2 nit

Ultims dies de les eminents artistes

PILAR ALONSO i MARUJA LOPETEGUI

COMTE DEL ASSALT, 12

:: TELÉFON NÚM 3332 A. ::

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Espanyola-Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ.
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes., Estranger, 5

La taverna profanada

EXISTIA un recó neutral on cada dia se firmava un armistici en la guerra social cotidiana. Era la taverna, amb un taulell de zinc unes mates d'herbes flairoses en el taullell, una peixera amb peixos escarlata, unes taules rodones de marbre, un amo que's deia Joan o Pepet, i una

dona, que en una petita cuina, feia aquells menjars que eren ben bé de taverna, perquè conveníem que semblaven fets a casa. Taverna catalana, plena de netedat, amb flaire de cuina i no pas de vi, amb vi daurat que sembla vi de poesia, i on en lloc de vendre's ocellets fregits, hi ha una gàbia amb ocells vius que fan cantar els parroquians.

Devegades prou que invadien la nostra taverna les cabòries del carrer i cridaven, abans, catalanistes i radicals, francòfils i germanòfils, després, i ara, sindicalistes i patronals, però eren controvèrsies estomacals, discòrdies de taula, pretext per a fer-la petar amenitzant la carn-d'olla i l'estofat. Se discutia perquè ademés de parroquians eren homes, i si res de la taverna ens era estrany, també res dels homes ens era indiferent.

Però ara la guerra civil a l'irlandesa ha invadit les tavernes, i el raig que se serveix és de trets i no pas de vi. Ja la casa neutral deixa d'ésser-ho, i un no sap si en lloc del reconfortant descans trobarà prop del taulell l'espectacle d'una mort. Qui ho havia de dir que aquella taverna de la plaça del Bon Succés, presenciaria un drama! Allí ens reuníem periodistes, cambrers i federals, quan la regentava el Cisquet. En Rovira i Virgili començà a aprendre les virtuts de l'ordre amb l'amanit tan ponderat, tan amic del seny i de la col·laboració de classes—oli, vinagre i sal—i En Santiago Vinardell ja somniava amb Madrid, i En Claudi Ametlla pensava que la taverna deu ésser el camí del bon Hotel i del menjador propi, i fins ens sembla que En Pere Corominas alguna vegada, camí de la impremta de *El Poble Català*, hi va fer descans i beguda. Per allí passaren En «Peius», i el Nin, i

En Samblancat, i En Mallofré, i alguns bohemis madrilenys. El Cisquet era dels nostres, mig republicà i mig nacionalista, tenia bon vi, carn sabrosa, llagosta barata, i, sobre tot, fiava. Ara, ja no serà la taverna on una colla de xicots visqueren alegrement, sinó la taverna on varen matar a un sindicalista.

Hem nascut en un temps ingrát. Primer ens amargà la vida la guerra; ara les lluites socials. La vida comença a ésser un llarg malestar, el del prenys que no arribarà a deslliurament fins que passin anys i anys... I aqueixos oasis amb taulell, cuina i bota, que'ns convidaven a deixar al entrar tota mala sang, aqueixos assils de l'alegria, aqueixes capelles de la confortació, ja no ho són, profanades pels odis i la tragèdia. A la sang dels raïms s'ha barrejat la sang humana...

PARADOX

Francisco Layret

Víctima d'una de les bandes de l'odi que tant temps hà venen curullant de terror a la ciutat de Barcelona, morí dimarts passat l'ex diputat Francisco Layret. Materialment acribillat a trets, el seu còs—aquell còs estrafet que tanca un esperit honrat i bò—caigué a la porta de casa seva, en el moment en que el gran polític revolucionari anava a complir una obra eminentment benèfica i cristiana, a sollicitar la llibertat d'un pres governatiu, el seu amic Companys.

No pot haver-hi barceloní que's tingui per ciutadà digne, que no protesti de la sèrie d'atemptats que's venen succeint. Doncs amb molt més motiu hi caben la protesta i la indignació aquesta vegada per ésser qui és la víctima, per tractar-se d'un representant del poble, d'un home de idees, d'una intel·ligència eminent com era En Francisco Layret.

D. E. P.

Per a comèdies estem

A la llista de projectes patrocinats per l'actual Ajuntament, i que fan de la Casa Gran una reproducció de *cân Xeixanta*, és de llei afegir-hi el concurs convocat per a la construcció d'un edifici destinat a *Teatre de la Ciutat*, talment com si no bastessin als barcelonins, en matèria de comèdies, les que una setmana sí i l'altra també, es desenrotllen al Consistori.

Les bases del concurs —que és per a premiar un avant-projecte del immoble— parlen de donar a la construcció departaments apropiats per a Biblioteca i Museu Teatral, Escola de declamació, etcètera, ultra la sala d'espectacles.

El cost total de l'edifici, s'avalua en dos milions de pessetes.

Tota la bona voluntat del món no creiem que basti a convence'ns de l'utilitat d'aquest teatre, que ningú demana, ni respòn a cap desig. Lo que del funcionament del mateix cal esperar, ho diu el resultat de la nomenada *Escola Catalana d'Art Dramàtic*, encara inèdita des del punt de vista de la eficàcia pràctica dels seus ensenyaments; de la que al cap d'uns anys d'actuar n'hem apreciat, només, una ballarina.

L'escrit reglamentant el concurs que ens ocupa, no parla del regisme que es sotmeterà la nova institució, a la que's donen aires de cosa luxosa i senyoril.

Si, es fixen, en canvi, les proporcions de les escales, entre les que ha d'haver-n'hi una, dita d'honor, vestíbol, salons de descans i fumador, bar, locutori públic, *budoir*, i demés dependències de caràcter general i imprescindible.

Es parla i tot—encara que costi creure-ho— de les taquilles.

En bona fe, no sé pas què hi veuen, per a atendre aquest extrem.

Diu el lloc on tindran d'ésser emplaçades.

Desgraciadament, poden posar-les com, i on vulguin. No té d'apropar-s'hi ningú...

JUST

La vaga insospitada

Aquesta no és la vaga dels enterraments, ni la dels porters, ni la dels acomodadors, ni la dels venedors de caramels, ni qualsevol altra vaga excèntrica-sindicalista. Mai ni els doctrinaris, ni els confeccionadors de vagues haurien imaginat la que's va desenrotllar en el Govern Civil. Fins en el Govern Civil?...

Censor, inconegut que ets àrbitre de la vida o de la

mort d'aquesta anècdota, nosaltres te preguem benevolença, per a que no resti inconeguda la més divertida vaga de totes les vagues que's fan i se desfan.

Un periodista va ésser exclòs del repartiment de la *sopa famosa*. Ell, no; ell no havia sabut guardar la gratitud deguda i era forçós el càstic. Li seria suprimit el seu plat, i la seva racció repartida.

Però aleshores se produí la més insòlita de totes les solidaritats. Els demés se reuniren declarant que o tots o ningú, que o cobrava el company en desgràcia o deixaven de cobrar tots, o sopa col·lectiva o abstinència general.

I fou compresa la raó dels sopistes fraternitaris, i tornaren a ésser admesos tots en «la [sopa]», per la mateixa raó que la Samaritana al costat de Jesús, perquè havia estimat molt.

Els prudents

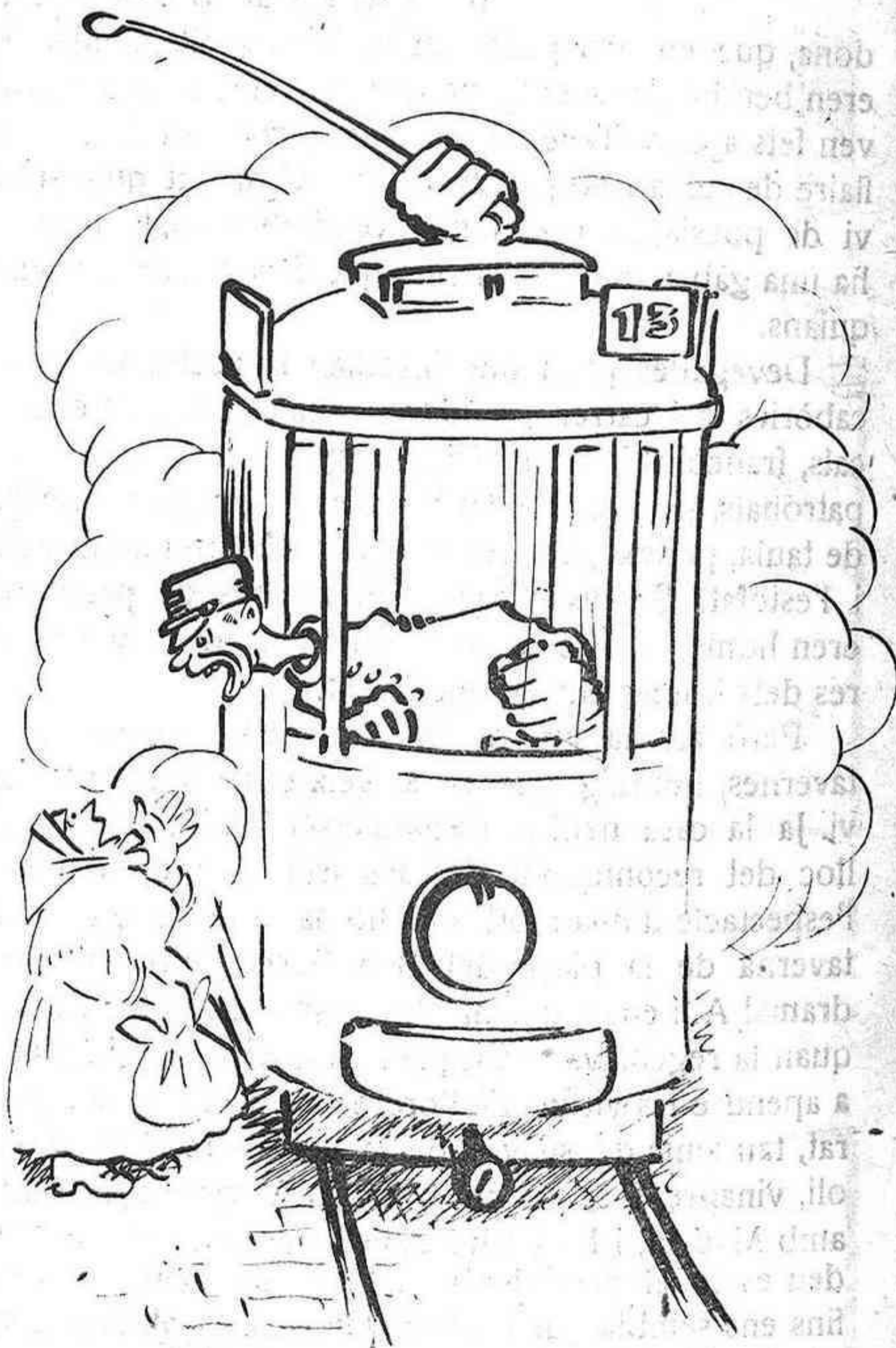
Uns quants escriptors, creient necessària una afirmació de lliberalisme, intentaren la reunió de personalitats d'esquerra que agafés des dels liberals monàrquics als socialistes. Al recollir firmes volgueren començar per les més fàcils, per les dels radicals, i anaren a entrevistar-se amb el senyor P...

—Senyor P..., venim a demanar-li la seva adhesió.

El senyor P..., lectura feta, se passa la mà pel crani, amb un gest rural de indecisió.

—Volen dir que aquesta reunió és necessària?

—Miri, senyor P..., francament, vostè vol firmar o no?

—On va aquest tranvia?

—A la vaga, si no ens apugen el sou.

L'INTERRUPCIÓ AL BOMBER

Un del públic.—Si no ens apaguen aqueixa foguera social, no us creïem de res.

—Doncs francament. He estat dues vegades a la presó i no vull tornar a comprometre'm.

Anaren a buscar, aleshores, a un diputat nacionalista republicà,

—Vol firmar-nos aquesta proposició?

El diputat dubta. El seu cor de bon republicà li deia: ¡firma! ¡firma!, però desfilava, per la seva imaginació, el període electoral, la possibilitat d'un compromís, l'enuig dels regionalistes del districte, i com el senyor P..., digué que no, francament que no.

I així se malhaurà l'última temptativa de aplegar uns quants lliberals a Barcelona.

teorologistes, partidari com soc del principi, *que visqui tothom*.

Emperò, els asseguro que davant aquestes irregularitats atmosfèriques, no puc menys que declarar que tan mateix els meteorologistes fan ben malament la seva feina.

Es hora de dir les coses pel seu nom, que diantrel!

Potser, que marcant el calendari que l'hivern comença el 21 de desembre, faci fret abans d'aquesta data?

O és que tampoc els autors del almanac saben lo que duen entre mans?

En aquest cas, ja tinc determinat lo que haig de fer dintre d'uns dies, quan el repartidor del diari a que estic soscrit, em passi el calendari de costum.

Per més que tampoc resoldré res.

El *quid* està en que tot va cada dia de mal en pitjor i en que és inútil el playner's i l'escarraçar-se per a posar les coses al seu lloc.

Hi ha ànimes senzilles, que enfrascades en aminorar els efectes de la pavorosa crisi industrial que se inicia en els grans centres de producció, aconsellen girar els ulls a l'agricultura, reintegrar a la terra els braços que li han sigut llevats.

—Tornem-nos-en al camp!—clamen els tals.

—Esperem a l'estiu,—penso jo, tot llegint els seus articles.

A qui diable se li acut convidar a la gent a anar a fora en aquests temps del botavant?

Ara, a cuidar-nos i a amoixar el refredat, que, ben tractat, pot no ésser res; que contrariament, pot donar peu a una malaltia seriosa.

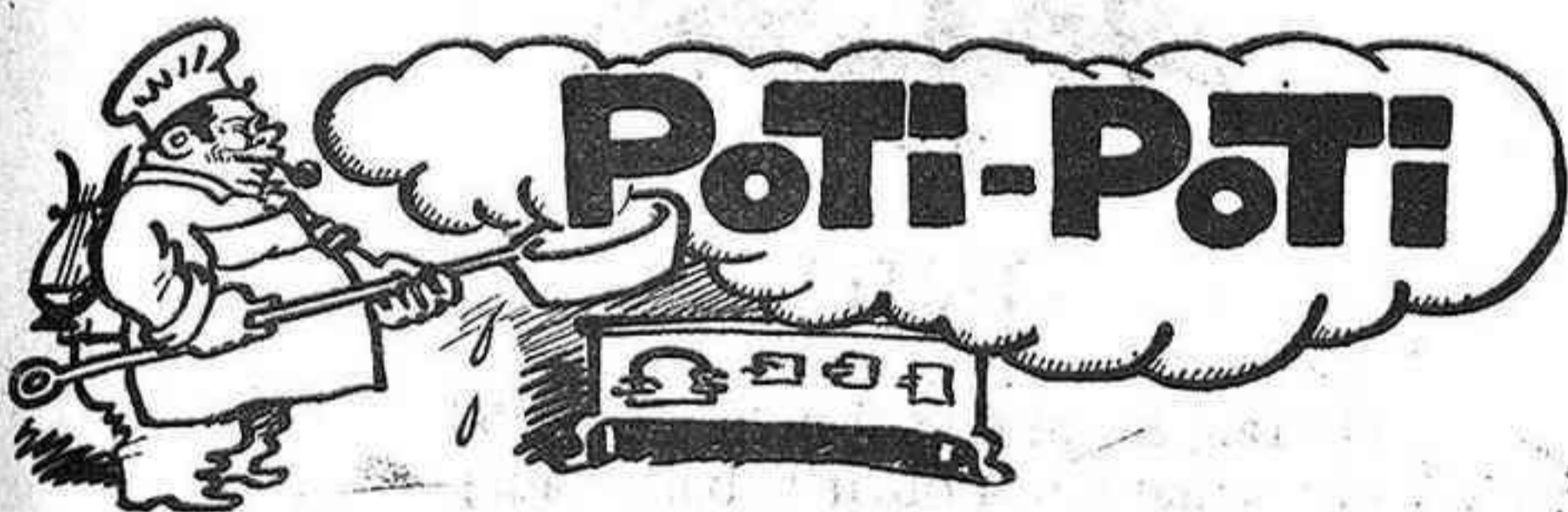
Jo, ja ho tinc solucionat.

Al sentir les primeres esgarrifances de fret a l'espatlla, al llençar els primers estornuts, em fico al llit, desapareixent sota un sostre de flassades.

I res d'ungüents, ni de cataplasmes, ni aixarops, ni píldores, ni potingues de cap mena.

I la tauleta de nit, un parell de litres de rom d'aquell

Aquest número ha passat per la censura

Ignoro si efectivament dona la història una virada, com s'enterquen en repetir els *fondistes* dels nostres més acreditats diaris.

Lo que sé, que és el món la més formidable olla de grills que mai ningú hagi pogut imaginar.

Mentre un dia ens ofeguem de calor, es fa sentir a l'endemà un fret que pela, o lo que és pitjor, una humitat remalaïda que's filtra al moll dels ossos i ens posa en perill de pescar una fluxió de pit.

Jo no vull cap mal a ningú, i menys encara, als me-

L'ESTANQUERA

—Sí, çixò és l'estanc, però per a tabaco teniu d'anar aquí al costat.

—ben bé d'aquell.— Damunt l'alfombreta del costat del llit, les sabates.

Ja aclofat en la forma dita, res de moure'm, com no siga per a abastar el líquid, del que bec, gradualment, primer, un vas, després, dos, més tard, tres; tenint entre got i got, bona cura de donar ullada a les sabates.

Tant bon punt em sembla veure'n dos parells, cedeixo unes hores per a que fermenti.

Passades aquestes, al carrer altre cop sense novetat.

Provin el sistema, si el cas arriba.

Estic cert que me'n sabran grat.

X. X. X.

La Festa del Most

ARA que les nostres grans urbs per vies de l'activitat industrial i del viure afanyós dels temps actuals van oblidant poc a poc les nobles i antigues tradicions dels nostres avant-passats, hom podria talment qualificar de deliciós oasi en mig del gran desert de l'indiferentisme, la típica Festa del Most, que amb motiu de l'onomàstic de llur gloriós patró o per festejar la bona cullita haguda, celebren els pagesos de moltes viles i poblets de Catalunya.

Es necessari viure aquesta diada amb tota l'intensitat permesa per la nostra limitada sensibilitat, per a descobrir les moltes belleses que ella enclou.

Cal, en primer lloc, llevar-se dejorn i visitar al nostre amic, pagès acomodat, orgullós de les seves terres i de les seves tasques, a qui trobareu segurament atrafegat amb el nus de la corbata o amb els blanquíssims punys rodons i emmidonats, que contrasten bellament amb el to morenc de les mans feineres del nostre home; i és bo de veure com l'ajuda en aquesta feina difícil, la seva esposa que avui s'és llevada més matí pel poderós motiu de que el seu marit havia d'empolainar-se.

I allà sí que hi podreu entrar amb comoditat, i no topareu amb els curvats del *paralgüero*, ni amb la mitja

dotzena de tamborets de caoba i malesquí que acaben d'encofornar els estrets i empaperats passadissos de les cases de senyor. Passada l'ampla entrada de cup i celler i aposentats a la macisa taula de noguera de l'espaiós menjador, sereu noblement convidats amb la rica coca ensucrada i la dolça mistela de la bota, fiblada el dia abans per a celebrar la diada.

Caldrà assistir a l'ofici i al ball de plaça del migdia, on el colrat pagès és el preferit per la modisteta forastera convidada a la festa i on l'esquifit tenedor o viatjant vingut de ciutat, cerca per a la dansa a la joveneta pagesa de galtes rodones i colorades; i després al ball casolà de la nit, bella nota de color per l'escaient dels vestits rosats i llueus de les fembres i del clàssic trajo negre dels pagesos, guardat encara d'ençà del casori.

Fruïm d'aquesta gàia festa que encara es conserva pura, no sigui que cedint a les actuals transformacions també el nostre senzill pagès devingui quelcom orgullós i presumit, i vagi a la vinya amb sabates i coll planxat, sobre tot si conreua terres dels volts de Les Planes o Càn Falguera, on no podrà anar-hi sinó amb xapos i arpiots niquelats i prenent bitllet en l'estació dels Ferrocarrils de Catalunya.

M. GRANÉ CIVIL

INICI

Un raig filtrat de sol m'ha despertat i he saltat per a obrir la balconada; l'amor de mon amor s'ha desvetllat i ha esclatat amplament la riallada.

Ha vingut a mon llit tot falaguer a cercar mes carícies somniades. M'he sentit amarat del dolç plaer, plaer de diumengeres matinades.

Al sentir-se xiular el ballet del pa, l'infant fuig escapant a mes besades. A l'instant ha tornat, duent a la mà un bell present de coques ensucrades.

L'HEREU PERXA

No hi ha bitllets de la Rifa?...
Ridiós, quin govern més tifa!

La prova

Una dona gelosa es val de totes les estratagemes, per endemoniades que sien, amb tal de cerciorar-se de la sempre dubtosa fidelitat del marit.

La que va vaig a presentar-vos és desconfiada en demasia. Ha agotat son enginy fecondíssim, sa refinada astúcia, per a obtenir una prova irrecusable de que la conducta del seu espòs és immaculada. Malgrat tot, no s'han esvaït certes sospites filles de sa constant i invencible predisposició a recelar.

El marit, home adust, groller, gens amant de les «futeses» de la llar—segons frase seva,—incapaç de traïr a sa costella, car quantes passions poden germinar i prosperar en l'home les absorbeix íntegrament sa idolatria pels «negocis comercials», apenes es preocupa de la seva dona. Té dona perquè és costum el tenir-ne; lo mateix que és costum el tenir calaixera, bufet, tocador, etc.

Aquest desviament del marit, no aminora l'afecte sempre equànim, de la esposa, qui, en veure's relegada, esdevé més maliciosa.

Les amigues d'ella—alguna de les quals coneix abastament els crudels sofriments i angoixes que reporta, les maquiavèliques resolucions que suggereix la perfídia de l'espòs,—darrerament varen revelar-li un medi infalible de comprovar si el marit guarda a sa companya la fidelitat deguda.

La prova—que s'ha d'executar amb veritable convicció i d'una faisó cerimoniosa, doncs sa eficàcia depend de la fe en el sortilegi—consisteix en esperar que'l marit dormi i, llavors, aplicar-li la mà dreta, ben estesa, damunt del seu cor bo i preguntant: M'estimes? Si el marit resta immòbil i el bateg del cor és regular, senyal inconclusa de que és recte son comportament; de que impera la pau en sa consciència. Per lo contrari, si ha transgredit sos sagrats deures matrimonials, bell punt finida la pregunta, és cosa demostrada que s'altera sobtadament la marxa de son cor i tot agitant-se bruscamment, mormola enguñosament mots incoherents, lo qual denota que el nequitegen ses malifetes.

Nostra protagonista volgué portar immediatament a la pràctica la prova prodigiosa. Aquella mateixa nit, quan

el cos obés del marit jeia en posició supina i quasi exànim—dic quasi perquè, de tant en tant, llençava uns esbufecs que feien trontollar el tàlem,—la esposa gelosa, plena de fe en el procediment que li recomanaren, prengué una actitud solemne i donant a sa veu una inflexió greu, interrogà: «M'estimes?» En efecte, no fallà la prova: Així que hagué pronunciat aquestes màgiques paraules, el marit, fent una ganyota d'enuig i girant-se-li barroerament d'espatlles, digué d'un to aspre bronc: Tu si que... sempre estàs carregada de... «falòrnies».—C. ULLERA

Versos camperols

Quins moments més agradosos
els d'eixir pel alzar
els primers raigs lluminosos
de rei Febus triomfant,
trionfant tras la tronada
que obri les portes del cel
a la pluja sospirada
per les plantes en torment!

L'alè de la terra plena
de fruitar tot penjolls,
que la mà pagesa emmena
al cup fosc, al clar trísoll!

L'alè dolç i saludable
d'aquests arbres del bosc blau
en la font fresca, amigable,
cridaira de tants i tants...

la font qui ara presència
el llengoteig incipient
del foc que just s'inicia,
fa un bon rogle al entorn seu
i rosteix la carn sagnanta
de l'esplèndit esmorzar
mentre juga, i corre, i canta
la mainada pels brostams.

La font que'l porró refresca,
i renta les mans cent cops
mentre la cuinera llesca
de banda a banda el pa tou.

Una plata grossa, antiga,
s'ompla de talls succulents
i la princesa formiga
cefa molles de pa fresc,
i vé la estúpida prosa
de menjar mentre'l sol alt
en cada copa ufanosa
beu son trago de cristall.

J. COSTA I POMÉS

SEGÓN LLIBRE DE POESIES, per *Angel Guimerà*.—En un elegant volum de més de 200 planes, s'han aplegat totes les composicions líriques del nostre gloriós poeta don Angel Guimerà, les composicions que podríem dir-ne de la segona època. No som pas nosaltres els cridats a fer una crítica d'aqueix llibre tan intensament fort i tan complexe. I no ho farem, principalment, perquè moltes de les poesies que s'hi enclouen, la major part, són tan hermoses, tan humanes, tan plenes de seny i de llum i d'amor, són tan patriòtiques i estan escrites amb tal senzillesa i galanura, que ja se les sap de cor el nostre poble.

Amés de les poesies líriques propiament dites que En Guimerà tenia escampades en periòdics, àlbums, revistes i fulles volanderes, s'han recullit i aplegat en aqueix interessant volum, per a formar part de l'obra definitiva guimeraniana, totes aquelles gràcils improvisacions de caràcter actual i tots aquells formosos fragments poètics que perteneixen a obres dramàtiques seves, però que, pel seu caient líric o patriòtic, poden anar sols.

Que aqueix *Segon Llibre de Poesies* és d'una valor importantíssima pel seu contingut literari, ho remarca el nombre de composicions, que arriba a un centenar; un centenar de veritables joiells de diferent estil i de diferent estructura, però tot pedres precioses, que refermen novament la nostra vella opinió de que don Angel és el primer poeta tot essent el darrer romàntic.

Fa de pòrtic al llibre un atinat i molt ben escrit prefaci d'En Lluís Via, que resulta un acabat estudi de la personalitat literària de don Angel. En Via ha estimat i admirat sempre al poeta de Catalunya i per força havia de posar molt cor i molt suc de cervell en els seus justíssims elogis al mestre.

LA PATRIA DE COLÓN, per *Rafel Calzada*.— Conferència donada en el «Teatro Nacional» de Asunción (Paraguay). En ella s'hi fa una xardorosa defensa del criteri que alguns sustenten referent a la veritable «cuna» (espanyola, naturalment) del gran Cristòfol Colón. L'autor dona proves i més proves que semblen convincents. La notable conferència va acompanyada de facsímils interessantíssims.

UN VIATGE A BARCELONA.—Diàleg còmic en vers, original d'En Salvador Bonavía. Es la quarta edició.

LAS SORPRESAS DEL DIVORCIO.—Comèdia en tres actes, arranjada per En Ceferí Palencia. Forma en la col·lecció «Los Contemporáneos».

VELL I NOU.—Acabem de rebre el número VIII del primer volum d'aquesta important revista d'art. Conté notables reproduccions de quadres i dibuixos intercalats amb treballs de crítica artística.

EL CASAMENT DE LA NENA.—Comèdia en tres actes, original de Alexandre P. Maristany, estrenada amb molt bon èxit al teatre «Romea». Publica aquesta obra la revista «La Escena Catalana».

AMOR DE REINA.—Drama de Víctor Hugo (*Maria Tudor*), traduït per A. Martínez Olmedilla. Consta en la col·lecció «Los Contemporáneos».

RESSORGIMENT.—Periòdic mensual, portaveu de «La Unión de Sociedades Corales y Orfeones de Clavé». Havem rebut el primer número, i contestem efusivament a la seva salutació.

SEPT SCIÈNCIES

CUPLETS INÈDITS

La sardana dels amors

(MUSICA DEL MESTRE A. MARRACO)

I

Quan la gralla i la tenora
refilant crida al jovent,
el meu cor d'enamorada
salta i balla de content.

Amb el promès
no'ns diem res,
puix ballant no's pot parlar;
mes estrenyent-nos la mà
sense di un mot
ho diem tot.

I quan ballant comptem els punts,
també comptem tots junts,
els jorns que han de passà
per donar feina al capellà.

TORNADA

La sardana dels amors
dona vida als nostres cors.
Infants i vells essent catalans
al so de la gralla i tenora,
formant la rodona
tots ens fem germans.

II

Ara que ja soc casada
quan sento sonà als musics,
també hi corro amb alegria
a ballar-la amb els amics.

Amb l'espós
sempre amorós,
la mà ens estrenyem
i alegria contem
als fills que vindran
ballant, ballant.

Després dels fills vindran els néts.
restant tots satisfets,
comptant fills i néts junts
tants com de sardana els punts.

TORNADA

La sardana dels amors
dona vida al nostres cors.
Infants i vells essent catalans
al so de la gralla i tenora,
formant la rodona
tots ens fem germans.

LLUIS MILLÀ

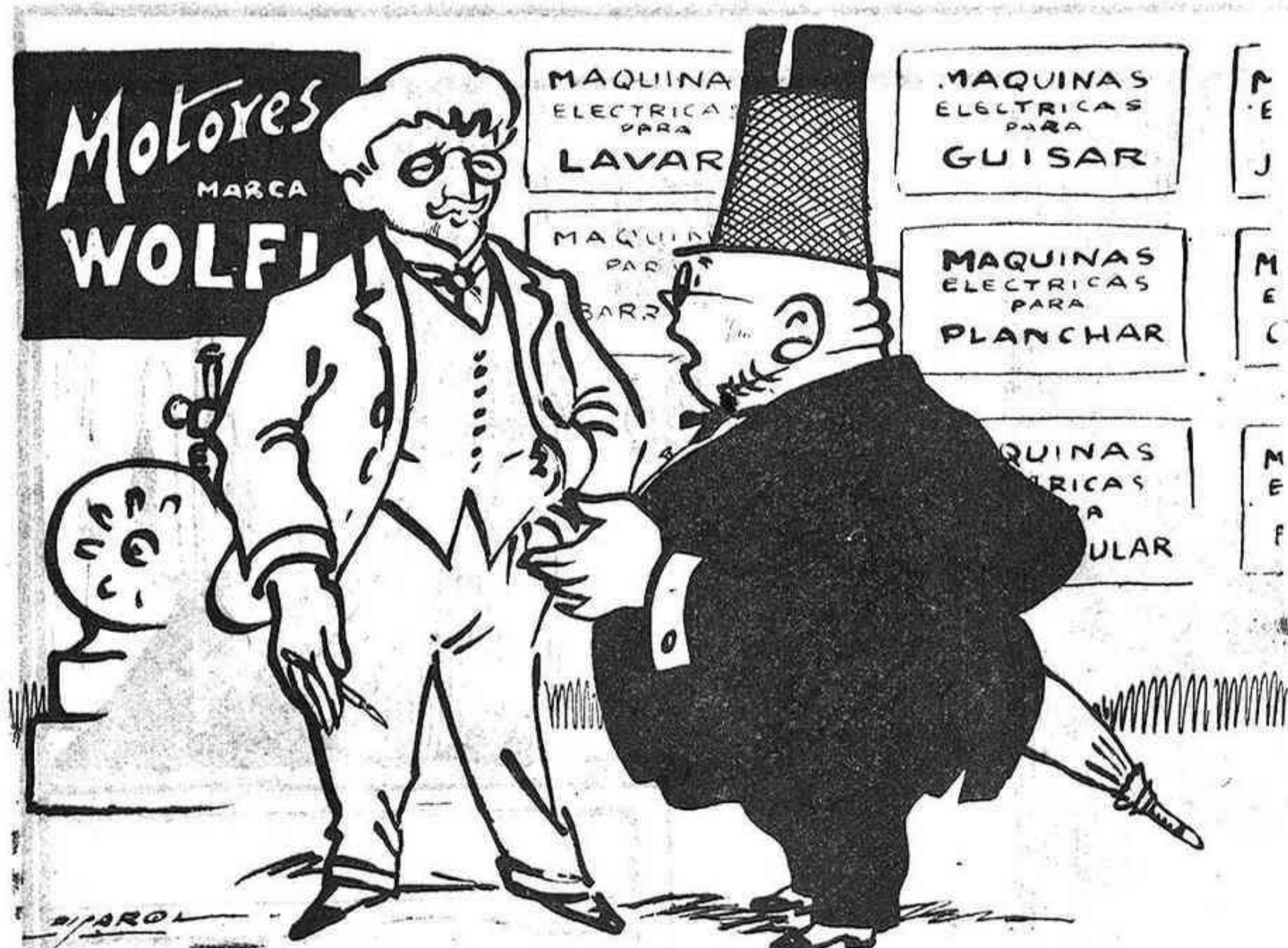
:-: Aquest número ha sigut censurat :-:

LA IMPACIENTÀ

—No sé que esperen!... Jo, si fos home, i conegués una xicoteta aixís, ja m'hi hauria declarat setze vegades.

— Aquí hi han màquines per a tot,
— Doncs dongui'm una màquina-cambreda.

GLOSSARI

TABAQUET

Servidor és fumador.

I servidor els hi vol fer una confessió; una confessió ultra íntima, que per cap diner del món voldria que la esbombessin, perquè demà ja tindria els carrabiners a casa.

Servidor, d'ençà que a Espanya, i por ende a Barcelona, hi ha això que'n diuen «carestia del tabaco» i cúes als estancs i reventa de puros i reventadors de caliquenyos, ara, servidor és quan està més ben proveït de tota mena de tabac.

Amb el temor de que un dia em pogués quedar sense matèria fumable, un hom, tan viciós!... saben què feia?... Doncs espavilar-me!... Festejar ara una estanquera, demà una altra; conquistar un cambred de bar, un abocador de cafè, i etcètera, i encara més, i tot allò que's fa quan se té desig d'una cosa pagant el caprici sempre, encara que aquell desig no fos de prenyada.

Inútil dir que en tot aquest procés acaparador, no hi hagué, mai, per part meua ni el més lleu intent d'especulació; tot el tabac que anava arreconant era per a fumar-me'l jo en persona, i no cal dir que adquirí amb prima, momio o propineta.

Però... ai, que en vaig fer un gra massal!... Posat a comprar tabac, es veu que no tenia aturador. Avui me'n he convençut al fer l'inventari del meu calaix: Seixanta quatre cigarros d'aquells que'n diuen «porres», vintiset «Fàries», cinquanta-dós de set i mig, dos paquets dels del «somatent», dotze pots de llauna d'aquells de fumar en pipa; vuit saquets d'aquells de tabac nordamericà, que sembla «jullenne» i una vintena de «cajetillas» de saca internacional (argentines, brasilenyes, xauxenyas... demanin).

I lo pitjor és que el que li passa a un servidor, els hi passa a la major part de fumadors. Ara que no hi ha tabac, ara fumem més que mai; ara que a cada carrer es

troba un estanc buit, ara hi ha un estanc ple a cada casa.

Tenint com tenim els fumadors tabac per a set setmanes, un servidor pensava: Manera d'acabar amb l'escàndol de les cúes?... Sospendre la Arrendatària l'entrega de tabac durant set saques, o siguin set setmanes, i després abocar lo tot d'un cop als estancs, tot en un dia o bé a saca diària. Que ho provin.

Ja veurien com se acabaven les cúes I morta la cúa, mort el verí.

Sinó que el veritable verí és l'espirit especulador i ai! aquest sí que no s'acabarà mai.

XARAU

Teló enlaire

Gran nit, al «Liceo», amb motiu de l'inauguració de la temporada. *Quo vadis?* és una òpera a la manera antiga, basada en l'espectacle radiant i en la melodia fragmentària. Els primers actes varen agradar molt, essent cridat a les taules l'autor de la partitura, M. Nogués, que dirigia l'orquestra. Compartí els aplaudiments amb els principals artistes: Saiman, Logier, Caro, Niles, Falco, Oger, Danges, Baer, etc. També ho feren bé els chors, els músics i els dançarins. La presentació, bona; i la direcció escènica notabilíssima. Llàstima dels darrers actes, que flauegen i no varen plaure als morenos... a pesar dels lleons. Per a demà, dissabte, s'anuncia la primera de *Aida*.

— Ahir nit degué anar la primera de *La senyoreta Aritmètica*, al «Romea». Esperem resultaria un èxit. No endebades l'autor, En Paul Gavault, és un mestre en el ram de compondre comèdies divertides. I tractant-se d'una adaptació catalana d'En Geroni Moliné, *mel damunt de bresques*.

— Al «Tívoli» segueixen la campanya brillant de operetes i sarçueles. Durant els darrers dies s'han aplaudit *Eva*, *El juramento*, *Sybill*, *Los fanfarrones*, la indispensable *Dogaresa*; i ara preparen la revista *Blanco y Negro*.

— Novetat del «Novedades»?... *El nuevo servidor*, que no és més que una humorada per a fer passar distretament vint minuts.

— Al «Poliorama» l'han ben encertada reproduint la xamosa comèdia *¡Alégrate, Papaito!*, que els súbdits d'En Güell representen admirablement.

Avui, a la nit, segons cartells, va la primera d'una obra en tres actes, original d'En Fernández Villar, amb el títol de *Alfonso XII, 13*.

— Augmenta l'èxit d'En Maurice Chevalier, al «Principal-Palace», on cada setmana debuten noves estrelles de tota mena de magnituds.

— Igualment continua ovacionada la segona versió de la revista «Chófer», al Apolo. I per a avui, res més.

— Ah, sí!... Al «Teatro Cómico», hi actúa una notabilíssima companyia de Circ Equestre que dirigeix don Casimir Jarque. Varietat en els programes. Grans números sensacionals, entre ells: Els elefants de Reiffers, els braus i les *Aligues humanes*.

XERRAMEQUES ARTISTIQUES

PLUJA DE PINTURES

Amb les pluges de tardor ha vingut també la pluja de pintures que ha inundat totes les galeries (1) de Barcelona. Quina manera de ploure quadres, cavallers!

A les *Laietanes* En J. Pizá Roig vé exhibint 20 obres entre teles, pastells i dibuixos, i En Vila Puig, de Sabadell, 48; a *Cán Parés* En Pepet Guiteras hi portà altres 27 pintures a l'oli. Total 95.

Diguin els meus llegidors si això no és una veritable torrentada d'art capassa de deixar xop al crític més pintat.

Sort encara que En Dalmau després del xàfec de sa darrera exhibició d'Art Francès no ha tornat a obrir la seva, de galeria, que sinó prou tindriem una forta epidèmia de refredaments estètics que podria causar moltes víctimes entre el jovent que promet... i encara no dona.

Altrament, l'amic Pizá Roig se'ns presenta com un

(1) d'exposicions.

bon retratista, però ho fa massa bonic. Sembla talment que tiri per il·lustrador de revistes de modes sobre tot quan retrata nenes *bien*. Com deuen parlar d'ell a les tertúlies de la *goma* barcelonina!

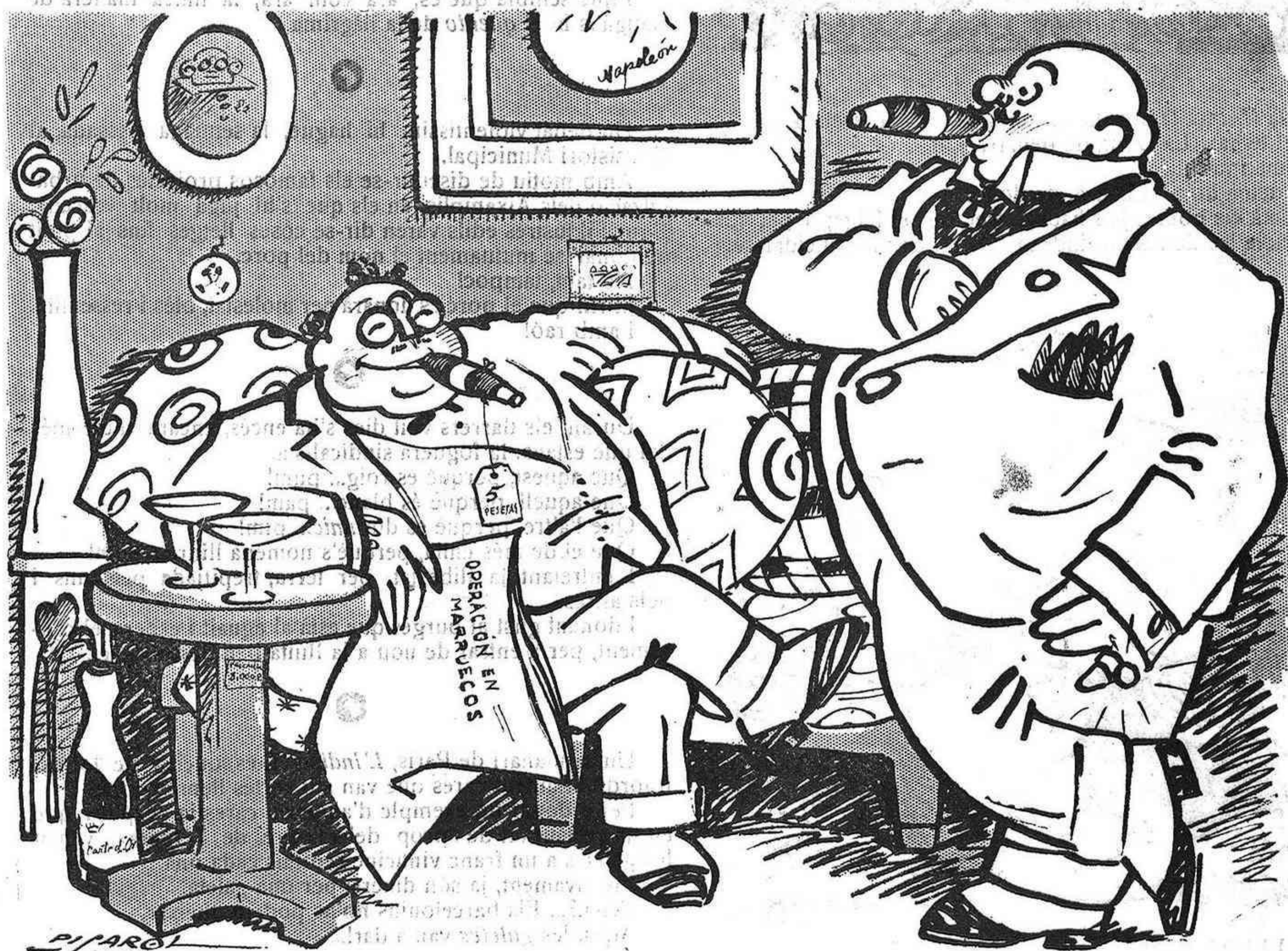
El xicot s'ho val, a dir la veritat, perquè és aplicat, elegant i discret. Si jo m'hagués pogut fer un xalet al Passeig de la Bonanova, li compraria el caparró de la *Tórtola Valencia* que m'agrada d'allò més; però hauré de deixar-ho per a quan vingui una altra guerra mundial, doncs, posaré una fàbrica de mistos d'esca i em forraré d'or en poques setmanes.

Figureu-vos quin museu podré posar llavors, amb el bon gust que tinc, mal m'està el dir-ho! El *Cau Ferrat* i el *Maricel* de Sitges seran dues botiguetes de drapaire al costat de la meua immensa *Pinacoteca Internacional!*

—Bens de badoc!—exclamarà algún senyor Esteve, en llegir-me... Bó, i ara! He perdut el fil de la *Xerrameca*.

Com anavem dient, En Vila Puig acompanya a les *Laietanes* an En Pizá Roig: la seva exposició és una nutritiva fira en la qual s'hi poden veure diverses figures així com paisatges de Granada, Sevilla, Mallorca, Castellersol i el Vallés, *amén* de moltes notes d'estudi i *records* de viatge.

Aquest minyó no s'ha contentat amb presentar-nos uns quants botons de mostra i ens ha portat les botonadures que tenia a casa, i amb elles, coses força justes de color.

NOUVEAU RICHES

—Fa dies que no'ns en han operat cap!

No hi ha dret, amic Vila, a marejar així als crítics de bona fe. Vostè creu que pot engolir-se amb tranquil·litat una torrentada de pintures com la seva? Es necessiten totes les gàrgoles de la Catedral!

De traça ja en té ja, més no prou afinada encara. Sap veure el color i pintar amb desembraç impressionista la naturalesa. En canvi els seus retrats, al costat dels d'En Pizá, semblen figures de cartró *retalladetes*. Allò d'anar amb els que en saben més, no resa amb les belles arts i menys quan es tracta de fer exposicions, en quin cas va millor presentar-se sol que *ben acompanyat*.

En Guiteras ho ha entès així, i ha copat el *Saló Parés* per quinze dies.

Es també, com els citats, un xicot de condicions i de voluntat; que ha donat el tom a Espanya cercant *temes pictòrics* i no ha perdut el temps.

La obsessió d'En Guiteras és copsar la llum; vol fer pintura que dongui l'hora exacta com un *Roskof*; i val a dir que comença a lograr-ho ben sovint, particularment quan *rusiñoleja* i s'aparta de la seva manera de pintar, tirant als brodats de canyamàs.

No vull pas dir que no m'agradi la seva *factura*. Això qui podrà dir-ho seran els compradors si els apreta massa.

C. ARBÓ

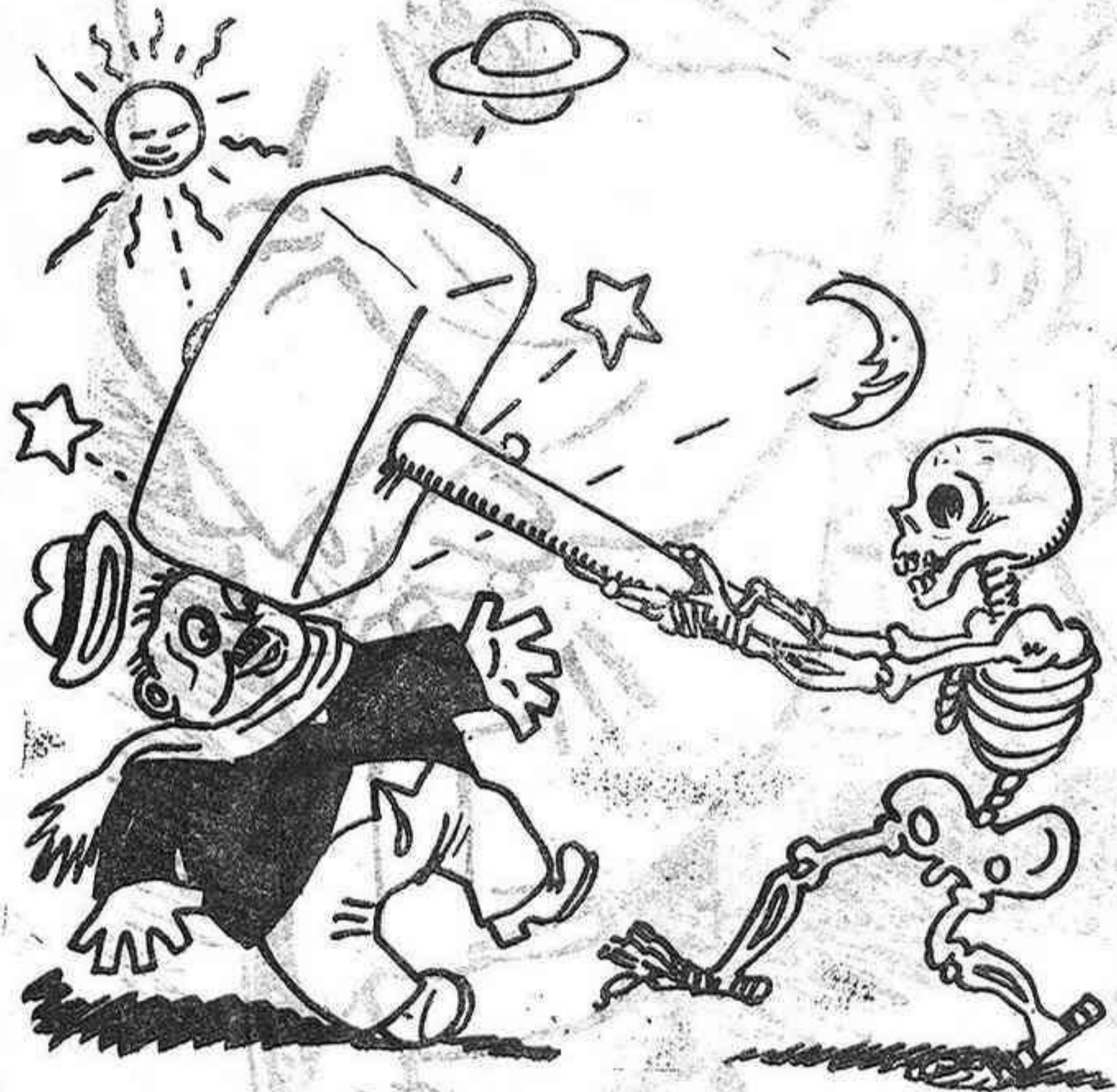
ESQUELLOTS

Una literata feminista ha donat una conferència pública amb el tema: «La Dona de demà».

Feina inútil.

Si demà no n'hi haurà, de dones.

Demà els homes ja s'hauràn tret tots el fetge; i per conseqüència les dones no tindran més remei que suicidar-se.

LA IMPLACABLE

—Es dir que ets barceloni?
Doncs, au, quem'has de seguir!

Nostre Ajuntament es preocupa ara de grans millores urbanes, principalment referents a construcció d'edificis i a aliniació de carrers; obres que costaran a la Pubilla molts milions de pessetes.

Perfectament.

Però... i de les habitacions barates, què?

Això!... això és lo que urgeix!

Afavorir als propietaris amb aliniacions, conforme; però... recordeu-vos dels pobres inquilins una vegada a la vida!...

Fan córrer que és un èxit això del «aguinaldo» del soldat.

Déu-nos-en-guard de contrariar l'opinió dels optimistes; i encara més Déu-nos-en-guard de fer-hi cap comentari.

Els pobres soldadets forçats a passar el Nadal al Marroc, són dignes de totes les nostres llàstimes.

Per a ells, doncs, tots els turrons!

Les neules,... per als *neules* de Madrid.

Vinga l'ajuda!

No's poden queixar els nostres banquers especuladors. El Govern, al veure'ls trontollar, els hi allarga la mà benefactora.

Els hi apropa, servicial, el «Banc de Espanya» per a que s'asseguin millor.

I els hi ofereix el «redecuento», que és el *rader quiento* amb que ens surt el Govern d'En Dato.

I que sembla que és, ara com ara, la única manera de aixugá'ls-hi el *quiento* de la llàgrima.

Un debat violentíssim hi hagué, la setmana passada, al Consistori Municipal.

Amb motiu de discutir-se els famosos projectes de urbanització dels Aixamplis, en els que s'hi juga molt «cacau», alguns il·lustres edils varen dir-se coses lletges fins al punt de donar-se mutuament el nom del porc.

No tant, tampoc!

Mirin que el porc es donarà per molestat, ofès i ressentit... I amb raó!

Durant els darrers vuit dies s'ha encès, encara molt més del que estava, la foguera sindicalista.

Que aquest, perquè és roig... pum!

Que aquell, perquè és blanc... pam!

Que l'altre, perquè es diu *únic*... pim!

Que el de més enllà, perquè's nomena lliure... pom!

I entretant, la llibertat, per terra, trepitjada pels uns i pels altres.

I donant gust al burgès que està al aguait i espera el cançament, per a entrar de nou a la lluita ben descansadet.

Un setmanari de París, *L'Indiscret*, es queixa de lo extraordinàriament cares que van allí certes lleminadures.

Per a donar un exemple d'aqueixa carestia, explica que en un restaurant de aprop del «Teatre de l'Opera», venen les galetes a un franc vinticinç cèntims cada una.

Efectivament, ja són diners, per una galeta.

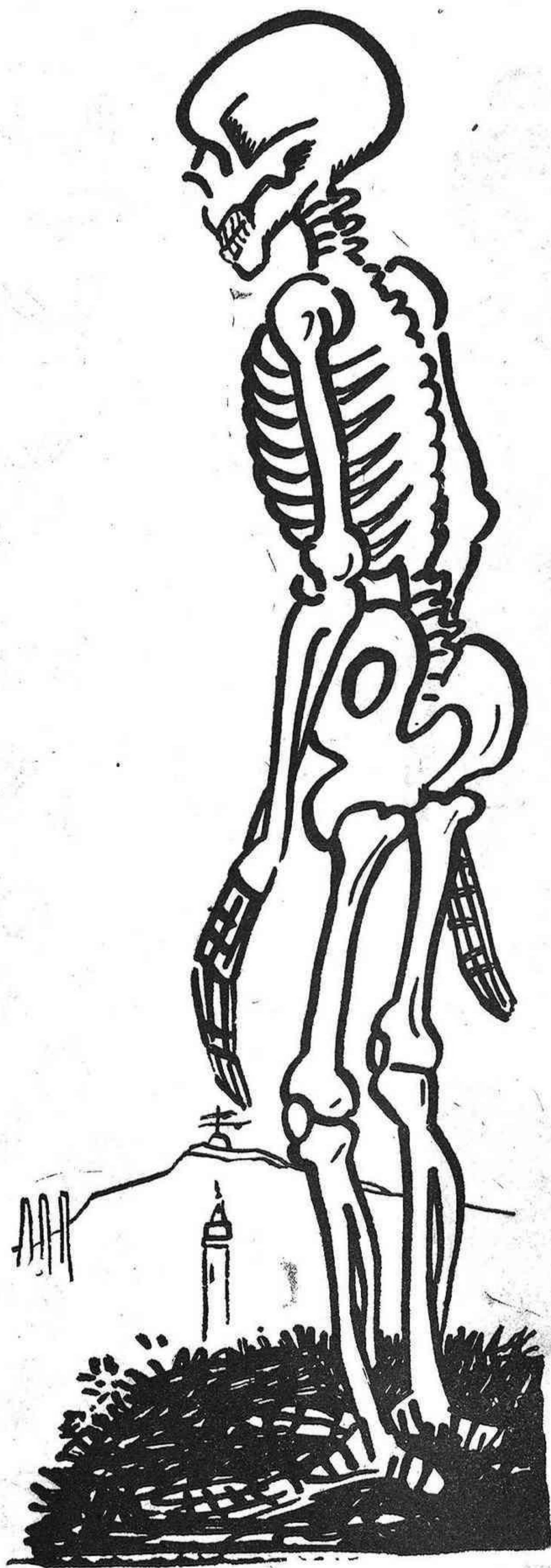
Veieu?... Els barcelonins no'ns podem queixar.

Aquí, les *galetes* van a dar!...

OPINIÓ DE LA «MOÑOS»

—Això, si manessim les dones, ho arreglaríem amb l'amor; conquistant a tots els homes.

LA DESDENTEGADA

—No cal pas que els hi envii cap epidèmia.
Ja estan prou ben servits ara per ara.

A prop d'un centenar s'eleva el número d'Alcaldes des tituïts per En Dato.

Heu-vos aquí un terrorisme de color de catxumbo, amb el qual el Govern pensa sortir-se amb la seva i guanyar les eleccions.

Coll a terra i cap a un altre poble.
«Adiós, guillotina ambulante!»

Supressió de tota mena d'armes!
Aquesta ha sigut la proposició del representant del Brasil a la Junta de la Societat de les Nacions.

Naturalment, els de les Potències europees se l'han escoltat com qui sent ploure.

Suprimir les armes, ells que són gent «de armes tomar»!... Què s'ha tornat boig?...

Això únicament podria intentar-ho el governador de Barcelona.

Fer una crida a tots els que posseeixen eines de matar: «Se pagaran vint duros per cada una».

I a mida que's presentessin, anar-los agafant i cap a la cangri.

Acabada una *soirée* de «gente bien» un jove i una senyoreta es troben sols en un salónet.

ELL (*amantent*).—Què faria vostè, ara, si jo m'atrevis amb un petó?

ELLA (*amb timidesa*).—Què sé jo!... Aquestes coses no's poden dir... abans!

JARDÍ DE TARDOR

En la dolça quietut d'hermosa nit,
de flaires exquisits envollada
i a la claror de lluna platejada,
resta, quietós, un jardinet florit.

Sense un remor, sense un brigit,
va caient-ne suaument fina rosada;
que n'és per a les flors, com bes d'aimada
que posa sa frescò en son cor petit.

Mes quan vindrà el nou dia resplendent
i daurant-ne l'aurora el firmament,
el jardí silenciós, tornarà a viure.

I fins serà l'esclat d'un bell somriure,
de la poncella tendre d'una rosa
que aquella nit, encara estava closa.

RAMIS CAMALÓ

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

TOS la curen les Pastillas Helenianas.
1'25 pessetes caixa.

PANALLONS els cura Tópico Gil Kens.
1'25 pessetes frasc.

ASMA

la curen les Gotas Helenianas
4 pessetes frasco

Está agotándose rápidamente

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE enciclopedia de la vida práctica para 1921

Los compradores de EL AÑO EN LA MANO tienen una participación al billete entero de la LOTERIA DE NAVIDAD núm. 36.682

PRECIOS { Rústica..... Pesetas 1'50
Encuadernado , 2'00

Catalans il·lustres

Retrats i biografies

TEXT CATALÁ I CASTELLÁ

Un tom luxosament imprès:

PESETES 5

La Casa de la Troya

ESTUDIANTINA

Novela de

Alejandro Pérez Lugín

Un tomo

PESETAS 5

Almanaque semanal Pesetas 1'00

EN PREPARACIÓ

L'Esquella de la Torratxa

ALMANAC

Per a l'any 1921

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos, si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

A CA'L TOCINAIRE

— Que no mataran, demà?
— Sí, noia; ara tornen a matar cada dia.

La gravació és propietat de l'editorial i no pot ser reproduïda sense el seu consentiment.